

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 19.3.2014
COM(2014) 177 final

COMUNICARE A COMISIEI

**privind inițiativa cetățenească europeană „Apa și salubritatea sunt un drept al omului!
Apa este un bun public, nu o marfă!”**

1. INTRODUCERE

Inițiativa cetățenească europeană, introdusă prin Tratatul de la Lisabona pentru a încuraja creșterea participării democratice a cetățenilor la afacerile europene¹, permite unui milion de cetățeni ai Uniunii Europene (UE), provenind din cel puțin șapte state membre, să solicite Comisiei Europene să prezinte o propunere legislativă cu privire la chestiuni care intră în sfera de competență a UE. Inițiativa reprezintă primul instrument al democrației participative la nivelul UE. De la lansarea acesteia, în aprilie 2012, mai mult de 5 milioane de cetățeni au aderat la peste 20 de inițiative diferite.

„Right2Water” este prima inițiativă cetățenească europeană care a îndeplinit cerințele stabilite în Regulamentul Parlamentului European și al Consiliului privind inițiativa cetățenească. Aceasta a fost prezentată în mod oficial Comisiei de către organizatorii săi la 20 decembrie 2013, după ce a primit sprijinul a peste 1,6 milioane de cetățeni.

În conformitate cu dispozițiile Regulamentului privind inițiativa cetățenească, Comisia are la dispoziție trei luni pentru a răspunde acestei inițiative într-o comunicare care să prezinte *„concluziile juridice și politice privind inițiativa cetățenească, acțiunile pe care intenționează să le întreprindă, dacă este cazul, și motivele acțiunilor sau ale refuzului de a acționa”*².

Organizatorii au fost primiți de Comisie la 17 februarie 2014 și, în aceeași zi, au avut posibilitatea de a-și prezenta inițiativa în cadrul unei audieri publice organizate la Parlamentul European. Anexa I furnizează informații suplimentare cu privire la aspectele procedurale ale acestei prime inițiative cetățenești.

Inițiativa Right2Water invită Comisia *„să prezinte o propunere legislativă de implementare a dreptului omului la apă și la salubritate, astfel cum este recunoscut de Organizația Națiunilor Unite, și de promovare a furnizării de apă și a asigurării salubrității ca servicii publice esențiale pentru toți”*³.

Inițiativa „cere ca:

- *instituțiile UE și statele membre să fie obligate să se asigure că toți locuitorii se bucură de dreptul la apă și la salubritate;*
- *alimentarea cu apă și gestionarea resurselor de apă să nu fie supuse «normelor pieței interne», iar serviciile legate de utilizarea apei să fie scutite de liberalizare;*
- *UE să-și sporească eforturile pentru a asigura accesul universal la apă și salubritate.”*

Inițiativa ridică o serie de probleme transversale, care acoperă o gamă largă de politici la nivelul UE și al statelor membre. Aceasta trebuie examinată în conformitate cu dispozițiile Tratatului privind UE, în special cu principiile atribuirii, proporționalității și subsidiarității.

¹ Regulamentul (UE) nr. 211/2011 al Parlamentului European și al Consiliului privind inițiativa cetățenească, JO L 65, 11.3.2011, p. 1.

² Conform dispozițiilor articolului 10 alineatul (1) din Regulamentul privind inițiativa cetățenească.

³ <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/finalised/details/2012/000003?lg=ro>

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

Accesul la apă potabilă sigură și la salubritate este indisociabil legat de dreptul la viață și la demnitate umană, precum și de necesitatea de a beneficia de un nivel de trai adecvat.

În ultimul deceniu, dreptul internațional a recunoscut dreptul la apă potabilă sigură și la salubritate, în special la nivelul Organizației Națiunilor Unite (ONU)⁴. Rezoluția nr. 64/292 a Adunării generale a ONU recunoaște faptul că „*dreptul la apă potabilă sigură și curată și la salubritate este un drept al omului esențial pentru o viață normală și pentru exercitarea tuturor drepturilor omului*”. În plus, în documentul final al Conferinței ONU privind dezvoltarea durabilă (Rio+20) din 2012, șefii de stat și de guvern și reprezentanții la nivel înalt și-au reafirmat „*angajamentele referitoare la dreptul omului la apă potabilă sigură și la salubritate, care urmează să fie puse în practică progresiv pentru populații (populațiile lor) cu respectarea deplină a suveranității naționale*”⁵.

La nivel european, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei a declarat că „*accesul la apă trebuie să fie recunoscut ca un drept fundamental al omului, întrucât apa este esențială pentru viața pe pământ și constituie o resursă comună a omenirii*”⁶. UE a reafirmat, de asemenea, că „*toate statele își asumă obligațiile în materie de drepturile omului cu privire la accesul la apă potabilă sigură, care trebuie să fie disponibilă, accesibilă fizic și din punctul de vedere al costului și acceptabilă*”⁷.

Aceste principii au inspirat, de asemenea, acțiunea UE. Directiva-cadru a UE privind apa recunoaște faptul că „*apa nu este un bun comercial oarecare, ci un patrimoniu care trebuie protejat, apărut și tratat ca atare*”⁸. Anumite drepturi și principii prevăzute în Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene pot fi interpretate ca având, de asemenea, o relevanță directă pentru accesul la apă potabilă sigură și la o salubritate îmbunătățită. Protejarea eficientă a drepturilor fundamentale, precum dreptul la demnitate umană (articolul 1) sau dreptul la viață (articolul 2), este în mod evident afectată de lipsa accesului la apă potabilă sigură și la salubritate. În plus, în acest context ar trebui să fie luat în considerare și angajamentul UE de asigurare a unui nivel ridicat de protecție a mediului⁹ (articolul 37). Deși cartea se aplică statelor membre numai în momentul în care acestea pun în aplicare dreptul UE, toate dispozițiile dreptului UE trebuie să fie compatibile cu cartea. Așadar, toate instituțiile și organismele UE trebuie să respecte drepturile consacrate în cartă și să se asigure că orice măsură luată în baza tratatului este compatibilă cu drepturile respective.

Acesta este contextul în care Comisia a analizat inițiativa cetățenească în vederea stabilirii concluziilor sale, în conformitate cu articolul 10 din Regulamentul privind inițiativa cetățenească.

⁴ De exemplu, Rezoluția nr. 64/292 a Adunării generale a ONU din 3.8.2010 și Rezoluțiile nr. 7/22 din 28.3.2008 și nr. 15/9 din 6.10.2010 ale Consiliului ONU pentru Drepturile Omului.

⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

⁶ Rezoluția nr. 1693/2009 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei.

⁷ Declarația Înaltului Reprezentant Catherine Ashton în numele Uniunii Europene cu ocazia Zilei Internaționale a Apei, 22 martie 2010: <http://register.consilium.europa.eu/> : doc 7810/10.

⁸ Primul considerent din Directiva-cadru a UE privind apa (Directiva 2000/60/CE).

⁹ Articolul 191 alineatul (2) din TFUE garantează, de asemenea, că politica Uniunii în domeniul mediului urmărește un nivel ridicat de protecție, ținând seama de diversitatea situațiilor din diferite regiuni ale Uniunii.

Contribuția UE la îmbunătățirea calității și a accesibilității apei

Pentru a asigura și pentru a îmbunătăți accesul la apă și la salubritate, sunt esențiale trei elemente: calitatea, accesibilitatea fizică și accesibilitatea din punctul de vedere al costului.

UE a contribuit la asigurarea accesului la apă potabilă sigură și la salubritate pentru populația din statele sale membre prin intermediul a două tipuri principale de acțiuni. În primul rând, UE a stabilit standarde ridicate de calitate a apei, garantând un nivel ridicat de protecție atât pentru sănătatea publică, cât și pentru mediu. În al doilea rând, UE a oferit sprijin financiar în vederea extinderii și a îmbunătățirii infrastructurilor de alimentare cu apă din statele membre, contribuind astfel la sporirea atât a calității, cât și a accesului fizic la serviciile din domeniul apei.

UE a introdus cerințe minime privind **calitatea apei** în anii 1970, extinzându-și treptat legislația din domeniul apei în ultimele patru decenii. Directiva-cadru privind apa¹⁰, Directiva privind apa potabilă¹¹ și Directiva privind tratarea apelor urbane reziduale¹² constituie elementele esențiale ale legislației UE în domeniu.

Această legislație urmărește o abordare globală a gestionării apei și asigură faptul că apa îndeplinește cerințe stricte și este, prin urmare, sigură, sănătoasă și curată. Punerea în aplicare a acestor norme de mediu ale UE a dus la creșterea semnificativă a calității apei potabile pe teritoriul Uniunii, în special în Europa Centrală și de Est.

De mulți ani, politica de coeziune a UE constituie un sprijin solid pentru eforturile statelor membre de dezvoltare și de modernizare a infrastructurilor de acces la **serviciile legate de utilizarea apei potabile și de tratare a apelor reziduale**. De exemplu, din 2007 până în prezent, peste 2,6 milioane de persoane din nouă state membre diferite au beneficiat de o alimentare îmbunătățită cu apă potabilă datorită sprijinului financiar al UE și încă 5,7 milioane de persoane, care trăiesc în 14 state membre diferite, au fost racordate la un sistem îmbunătățit de tratare a apelor reziduale. În ultimii șapte ani (2007-2013), sprijinul financiar acordat de UE pentru investiții în domeniul alimentării cu apă potabilă și al lucrărilor și infrastructurii legate de apele reziduale a ajuns la aproape 22 de miliarde EUR.

Accesibilitatea din punctul de vedere al costului este, de asemenea, un element esențial, întrucât se referă la accesul efectiv, pentru toți, la serviciile legate de utilizarea apei. UE nu joacă niciun rol în stabilirea prețurilor la apă, acestea fiind fixate la nivel național. Cu toate acestea, legislația de mediu a UE referitoare la domeniul apei stabilește o serie de principii de bază pentru politicile de tarification a apei din statele membre. Directiva-cadru privind apa impune statelor membre să se asigure că prețul pe care trebuie să îl plătească consumatorii de apă reflectă costurile reale ale utilizării apei. Această abordare încurajează utilizarea durabilă a resurselor de apă, care sunt limitate. Politica UE în domeniul apei se bazează pe principiul potrivit căruia accesibilitatea din punctul de vedere al costului a serviciilor legate de utilizarea apei este esențială. Autoritățile naționale au competența de a adopta măsuri de sprijin concrete pentru protejarea persoanelor defavorizate și pentru găsirea de soluții la problema sărăciei

¹⁰ Directiva 2000/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de politică comunitară în domeniul apei, JO L 327, 22.12.2000, p. 1-73.

¹¹ Directiva 98/83/CE a Consiliului din 3 noiembrie 1998 privind calitatea apei destinate consumului uman, JO L 330, 5.12.1998, p. 32-54.

¹² Directiva 91/271/CEE a Consiliului din 21 mai 1991 privind tratarea apelor urbane reziduale, JO L 135, 30.5.1991, p. 40-52.

legate de lipsa de apă (de exemplu, prin acordarea de sprijin pentru gospodăriile cu venituri mici sau prin instituirea obligațiilor de serviciu public).

Furnizarea de servicii legate de utilizarea apei în cadrul pieței interne

În UE, decizia referitoare la cele mai bune modalități de exploatare a serviciilor legate de utilizarea apei aparține strict autorităților publice din statele membre. În general, furnizarea de servicii legate de utilizarea apei intră în sfera de competență a autorităților locale, care sunt cele mai apropiate de cetățeni și de preocupările acestora.

Autoritățile publice sunt complet libere să îndeplinească sarcinile relevante în mod direct, prin mijloace proprii, sau să le atribuie unor entități interne, distincte din punct de vedere juridic și complet publice. De asemenea, autoritățile publice pot decide să externalizeze, parțial sau integral, serviciile legate de utilizarea apei către o structură cu gestionare privată sau mixtă. În acest caz, autoritățile publice sunt pe deplin îndreptățite să stabilească obligații clare pentru operatorii privați pentru a se asigura că serviciile furnizate în zona lor geografică de competență îndeplinesc standardele stabilite.

La rândul său, UE se asigură că sunt respectate principiile esențiale înscrise în tratat – precum transparența și egalitatea de tratament. În același timp, conform dispozițiilor tratatului, UE trebuie să rămână neutră în ceea ce privește deciziile naționale care reglementează regimul proprietății pentru întreprinderile din domeniul apei¹³.

Normele UE privind piața internă respectă pe deplin sfera de competență a autorităților publice în ceea ce privește asigurarea standardelor corespunzătoare de calitate a serviciilor, luarea de decizii cu privire la tarifele aplicabile și impunerea oricăror obligații de serviciu public necesare (de exemplu, protejarea utilizatorilor defavorizați). Aceste norme vizează sporirea transparenței, asigurarea nediscriminării și punerea la dispoziția cetățenilor a posibilității de a obține cele mai bune servicii în schimbul sumelor de bani pe care le plătesc prin taxe sau impozite. De exemplu, normele UE privind achizițiile publice asigură transparența procesului de selecție și alegerea celei mai avantajoase oferte pentru utilizatori, în cazul în care autoritățile publice decid să recurgă la o societate externă pentru furnizarea de servicii de gestionare a apei. Dacă, în schimb, autoritățile publice aleg să furnizeze aceste servicii prin intermediul unei cooperări între entități publice, legislația UE din domeniul achizițiilor publice furnizează, și în acest caz, un cadru juridic sigur și flexibil pentru cooperare.

În ceea ce privește preocupările exprimate în inițiativa cetățenească în legătură cu faptul că alimentarea cu apă și gestionarea resurselor de apă nu ar trebui să fie supuse „normelor pieței interne” și că serviciile legate de utilizarea apei ar trebui să fie scutite de liberalizare, Comisia confirmă faptul că legislația privind achizițiile publice nu se aplică atunci când autoritățile locale decid să furnizeze ele însele aceste servicii, prin intermediul unei întreprinderi comune sau al unei întreprinderi asociate¹⁴.

¹³ Articolul 345 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene stabilește în mod clar un „principiu al neutralității” în ceea ce privește regimul proprietății în statele membre. Prin urmare, UE nu poate adopta acte legislative care să afecteze regimul proprietății, acestea incluzând și actele legislative care afectează proprietatea asupra unor întreprinderi care furnizează un serviciu public, precum alimentarea cu apă.

¹⁴ În anumite condiții stabilite la articolul 23 din Directiva 2004/17/CE a Parlamentului European și a Consiliului de coordonare a procedurilor de atribuire a contractelor de achiziții în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (JO L 134, 30.4.2004).

Specificitatea serviciilor legate de utilizarea apei și a serviciilor de salubritate, precum și importanța acestora în satisfacerea nevoilor de bază ale populației au fost recunoscute în mod constant în legislația UE. Concesiunile din domeniul apei fac adesea obiectul unor mecanisme specifice și complexe, care necesită o atenție deosebită, dată fiind „*importanța apei ca bun public de o valoare fundamentală pentru toți cetățenii Uniunii*”¹⁵. Concesiunile pentru apa potabilă, precum și anumite concesiuni pentru tratarea și evacuarea apelor reziduale sunt, prin urmare, excluse din domeniul de aplicare a noilor norme UE privind atribuirea de contracte de concesiune. În plus, distribuția apei și alimentarea cu apă, precum și serviciile legate de apele reziduale sunt excluse în mod expres din domeniul de aplicare al libertății de a presta servicii transfrontaliere, astfel cum se prevede în Directiva privind serviciile¹⁶.

Angajamentul de lungă durată al UE la nivel mondial

Reducerea sărăciei, creșterea economică favorabilă incluziunii și dezvoltarea durabilă depind în foarte mare măsură de disponibilitatea și de calitatea alimentării cu apă. Peste 2,6 miliarde de oameni de pe mapamond nu au acces la servicii de salubritate îmbunătățite și aproape un miliard continuă să consume apă potabilă netratată. Îndeplinirea Obiectivului de dezvoltare al mileniului (ODM) referitor la apa potabilă sigură este pe drumul cel bun, dar la nivel mondial există un decalaj semnificativ în ceea ce privește realizarea obiectivului privind salubritatea, având în vedere că, pe baza tendințelor actuale, pentru peste un miliard de persoane situația nu s-a îmbunătățit.

Angajamentul asumat de UE în privința asigurării accesului la apă potabilă sigură și la salubritate și a promovării gestionării integrate a resurselor de apă în țările partenere este un angajament de lungă durată. Începând cu 2002, a fost instituit un cadru specific de politică prin „*Comunicarea referitoare la gestionarea apei în țările în curs de dezvoltare*”¹⁷, acesta conducând la **Inițiativa UE privind apa**¹⁸, un instrument politic având ca scop îmbunătățirea cooperării și furnizarea unei asistențe pentru dezvoltare mai eficace prin intermediul parteneriatelor și al unei abordări bazate pe participarea mai multor părți interesate.

Obiectivele de politică ale UE au fost transpuse în numeroase acțiuni concrete, care au beneficiat de sprijin financiar semnificativ în ultimul deceniu, inclusiv prin crearea Facilității ACP-UE pentru apă¹⁹ în 2004. În perioada 2004-2013, asistența UE a avut ca rezultat direct faptul că peste 70 de milioane de persoane au dobândit acces la o mai bună alimentare cu apă și 24 de milioane au dobândit acces la instalații de salubritate.

În prezent, UE și statele sale membre furnizează anual aproape 1,5 miliarde EUR pentru programele privind alimentarea cu apă, salubritatea și igiena (WASH) din țările în curs de dezvoltare. Astfel, Uniunea este **cel mai mare donator individual din sectorul apei**.

Din 2007 până în prezent, UE a alocat aproximativ **2,5 miliarde EUR pentru acțiuni în domeniul apei și al salubrității în peste 60 de țări partenere**²⁰. O mare parte a acțiunilor UE în domeniul apei și salubrității constau în dezvoltarea de infrastructuri precum rețele de

¹⁵ Considerentul 40 din Directiva Parlamentului European și a Consiliului privind atribuirea contractelor de concesiune, recent adoptată (PE-CONS 73/13, care urmează să fie publicată în curând în JO).

¹⁶ Directiva 2006/123/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 decembrie 2006 privind serviciile în cadrul pieței interne.

¹⁷ COM(2002) 132 final.

¹⁸ www.euwi.net

¹⁹ ACP: grupul statelor din Africa, zona Caraibilor și Pacific.

²⁰ Această cifră nu ia în calcul asistența acordată de fiecare stat membru în parte.

apă și de canalizare, stații de tratare a apei potabile și stații de epurare, infrastructură pentru alimentarea cu apă în zonele rurale izolate și pentru asigurarea salubrității în mediul rural.

În plus, UE este cel mai mare donator pe planul acțiunii umanitare în sectorul alimentării cu apă, salubrității și igienei, alocând în prezent aproape 200 de milioane EUR în fiecare an pentru a asigura un acces rapid și în condiții demne la servicii de alimentare cu apă suficiente și sigure pentru populațiile amenințate de crize umanitare existente sau iminente.

UE sprijină proiectele de parteneriat (nord-sud și sud-sud) pentru dezvoltarea capacităților în sectorul apei și al salubrității, prin transferurile de expertiză și de cunoștințe de la serviciile de alimentare cu apă și de salubritate, de la autoritățile locale și de la alți actori din sectorul apei. Multe dintre resursele angajate până în prezent au ajutat societățile din domeniul apei care nu dispun de capital suficient să extindă acoperirea alimentării cu apă la segmentele cele mai sărace ale populației. În plus, din 2007 până în prezent, Facilitățile de combinare regionale ale UE au permis finanțarea a aproximativ 30 de proiecte legate de alimentarea cu apă și de salubritate, atrăgând împrumuturi și investiții în valoare de peste 2 miliarde EUR.

3. ACȚIUNI LEGATE DE INIȚIATIVA CETĂȚENEASCĂ EUROPEANĂ

Astfel cum se arată în cele de mai sus, acțiunile trecute și prezente ale UE reflectă o recunoaștere clară a importanței apei ca bun public esențial pentru o viață normală și pentru exercitarea tuturor drepturilor omului. În limitele prerogativelor sale și cu respectarea deplină a subsidiarității, UE a jucat în mod constant un rol pozitiv astfel încât accesul la apă potabilă sigură și la salubritate îmbunătățită să devină o realitate pentru toți, atât în interiorul, cât și în afara Europei.

În urma inițiativei cetățenești europene, Comisia a încercat să identifice toate deficiențele care persistă și zonele în care trebuie depuse mai multe eforturi – la nivelul UE sau la nivel național – în vederea găsirii de soluții la preocupările care motivează acest apel la acțiune lansat de cetățeni.

Comisia se angajează să garanteze că dimensiunea legată de drepturile omului a accesului la apă potabilă sigură și la salubritate, care trebuie să fie de înaltă calitate, disponibile, accesibile fizic și din punctul de vedere al costului, va continua să îi ghideze acțiunile pe viitor.

Asigurarea îmbunătățirea calității și a accesibilității apei

Punerea în aplicare integrală de către statele membre a legislației UE privind apa este esențială pentru a asigura accesul la apă potabilă sigură pentru toți cetățenii UE. În pofida progreselor semnificative realizate de-a lungul anilor, accesul la apă și la salubritate de calitate are în continuare nevoie de îmbunătățiri, în special pentru cetățenii care locuiesc în zonele deservite de sisteme de alimentare cu apă la scară redusă.

Noul **program de acțiune pentru mediu**²¹ (PAM), cel de al 7-lea, care ghidează acțiunea UE în domeniul mediului, subliniază faptul că va fi necesară o mai bună punere în aplicare a normelor UE pentru ca toți cetățenii UE să beneficieze, până în 2020, de apă potabilă și de apă de scăldat sigure și la standarde înalte. Mai trebuie adoptate măsuri pentru:

²¹ Decizia nr. 1386/2013/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 20 noiembrie 2013 privind un Program general al Uniunii de acțiune pentru mediu până în 2020 „O viață bună, în limitele planetei noastre”.

- a asigura o calitate superioară a apei potabile pentru sursele de alimentare de mici dimensiuni (și anume, care deserveșc mai puțin de 5 000 de persoane), care furnizează apă unui număr de aproximativ 65 de milioane de persoane din UE;
- a menține și a reînnoi infrastructura existentă, acordând o atenție deosebită inovării în vederea sporirii eficienței și
- a construi infrastructurile care lipsesc pentru tratarea apelor reziduale (sisteme de colectare și de tratare), în special în statele membre din Europa de Est.

Toate aceste măsuri necesită finanțări suficiente, stabilirea adecvată a priorităților și o bună guvernanta, inclusiv capacități administrative naționale și locale pentru planificarea, coordonarea și punerea în aplicare a investițiilor. Deciziile statelor membre cu privire la prioritățile lor în materie de cheltuieli pentru viitoarele finanțări din partea UE²² vor fi deosebit de importante pentru abordarea deficiențelor identificate. Comisia va depune eforturi pentru a garanta că statele membre utilizează pe deplin oportunitățile semnificative de obținere a unui sprijin financiar din partea UE în sectorul apei, care sunt prevăzute în noua perioadă de programare financiară (2014-2020), în special prin faptul că una dintre prioritățile în materie de investiții este axată în mod specific pe gestionarea apei.

Comisia își va intensifica eforturile în vederea **punerii în aplicare integrale a legislației UE privind apa** de către statele membre și va colabora îndeaproape cu acestea și cu părțile interesate pentru a pune în aplicare propunerile prezentate în Planul privind apa din 2012²³, în care au fost deja identificate principalele provocări pentru politica UE în domeniul apei.

Comisia va continua, de asemenea, revizuirea legislației UE privind apa. Normele privind substanțele prioritare din domeniul apei²⁴ au fost consolidate în 2013, iar Directiva privind apele subterane²⁵ este în curs de actualizare. De asemenea, Comisia cooperează cu statele membre și cu părțile interesate în vederea adaptării la progresul științific și tehnic a dispozițiilor privind monitorizarea și analiza din directiva privind apa potabilă. În plus, și în special luând act de preocupările exprimate cu privire la sistemele de mici dimensiuni de distribuție a apei potabile, Comisia va lansa o **consultare publică la nivel european** pentru a evalua necesitatea de a efectua o serie de îmbunătățiri și modul în care acestea ar putea fi realizate. De asemenea, aceasta va pregăti o **revizuire a Directivei-cadru privind apa** și va propune eventuale modificări necesare²⁶.

În ceea ce privește dimensiunea esențială a **accesibilității apei din punctul de vedere al costului**, acțiunile întreprinse la nivel național sunt în continuare primordiale. Aceste acțiuni sunt parte integrantă din politicile elaborate de statele membre în vederea reducerii sărăciei și

²² Pentru fondurile structurale europene și fondurile europene de investiții, prioritățile în materie de cheltuieli pentru fiecare țară din UE sunt în prezent în curs de finalizare în cadrul unor acorduri de parteneriat și al unor programe operaționale, pregătite de statele membre și asupra cărora s-a convenit împreună cu Comisia.

²³ COM(2012) 673 final.

²⁴ Substanțe care prezintă un risc semnificativ pentru mediul acvatic sau prin intermediul mediului acvatic; Directiva 2013/39/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 august 2013 de modificare a Directivelor 2000/60/CE și 2008/105/CE în ceea ce privește substanțele prioritare din domeniul politicii apei.

²⁵ Directiva 80/68/CEE a Consiliului din 17 decembrie 1979 privind protecția apelor subterane împotriva poluării cauzate de anumite substanțe periculoase, *JO L 20, 26.1.1980, p. 43-48*.

²⁶ În conformitate cu cerințele de la articolul 19 alineatul (2) din directivă.

a excluziunii sociale, care sunt, de asemenea, sprijinite și completate la nivelul UE²⁷. Măsurile de protejare a persoanelor defavorizate sunt cu atât mai importante în contextul accentuării, în timpul crizei economice, a problemei sărăciei legate de lipsa de apă și având în vedere incapacitatea unor persoane de a-și plăti facturile la apă. Prin urmare, Comisia invită statele membre ca, acționând în limitele competențelor lor, să asigure accesul la un nivel minim de alimentare cu apă pentru toți cetățenii, în conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății²⁸, și să pună corect în aplicare Directiva-cadru privind apa.

Asigurarea neutralității în ceea ce privește furnizarea serviciilor legate de utilizarea apei

Comisia va continua să asigure respectarea deplină a dispozițiilor Tratatului care prevăd că Uniunea Europeană trebuie să rămână neutră în ceea ce privește deciziile naționale care reglementează regimul proprietății pentru întreprinderile din domeniul apei²⁹, garantând, în același timp, respectarea principiilor fundamentale ale tratatului, cum ar fi transparența și egalitatea de tratament. În ceea ce privește preocupările exprimate în inițiativa cetățenească în legătură cu faptul că alimentarea cu apă și gestionarea resurselor de apă nu ar trebui să fie supuse „normelor pieței interne” și că serviciile legate de utilizarea apei ar trebui să fie scutite de liberalizare, Comisia confirmă faptul că noua legislația privind achizițiile publice nu se va aplica atunci când autoritățile locale decid să furnizeze ele însele aceste servicii, prin intermediul unei întreprinderi comune sau al unei întreprinderi asociate³⁰.

În cadrul negocierilor comerciale internaționale, Comisia va continua, de asemenea, să se angajeze activ alături de partenerii comerciali pentru a se asigura că opțiunile naționale, regionale și locale privind modul de gestionare a serviciilor legate de utilizarea apei sunt respectate și protejate în mod adecvat.

După cum s-a menționat mai sus, specificitatea serviciilor legate de utilizarea apei și a serviciilor de salubritate, precum și importanța acestora în satisfacerea nevoilor de bază ale populației au fost recunoscute în mod constant în legislația UE privind piața internă. Noile norme UE privind atribuirea contractelor de concesiune, adoptate de Parlamentul European și de Consiliu la 26 februarie 2014, sunt doar cel mai recent exemplu în acest sens. Ca urmare a preocupărilor publice exprimate în timpul procesului legislativ, Comisia a propus să se excludă în mod explicit din domeniul de aplicare al acestor norme concesiunile pentru apa

²⁷ A se vedea, în special, pachetul de măsuri privind investițiile sociale, publicat de Comisie în februarie 2013 (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1044&langId=en>).

²⁸ Potrivit OMS, sunt necesari între 50 și 100 de litri de apă de persoană pe zi pentru a se acoperi nevoile cele mai fundamentale și pentru a se limita problemele de ordin sanitar. Accesul la 20-25 de litri de persoană pe zi reprezintă nivelul minim, însă această cantitate ridică probleme de sănătate, deoarece nu este suficientă pentru a acoperi nevoile de bază în materie de igienă și de consum.

A se vedea: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/FactSheet35en.pdf>

²⁹ Articolul 345 din TFUE stabilește în mod clar un „principiu al neutralității” în ceea ce privește normele care reglementează regimul proprietății în statele membre. Prin urmare, UE nu poate adopta acte legislative care afectează regimul proprietății, acestea incluzând și actele legislative care afectează proprietatea asupra unor întreprinderi care furnizează un serviciu public, precum alimentarea cu apă. În mod similar, tratatele nu conțin niciun temei juridic care ar permite adoptarea unui act juridic al UE prin care să se impună obligații societăților în ceea ce privește reinvestirea profiturilor lor sau structura acționarului.

³⁰ În anumite condiții stabilite la articolele 28, 29 și 30 din Directiva 2014/XX/UE a Parlamentului European și a Consiliului privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale (adoptată de Parlamentul European și Consiliu la 26 februarie 2014, în curs de publicare).

potabilă, precum și anumite concesiuni pentru tratarea apelor reziduale. Această abordare răspunde, de asemenea, preocupărilor exprimate în inițiativa Right2Water.

Sporirea transparenței

Transparența poate juca un rol esențial în îmbunătățirea accesului cetățenilor la serviciile legate de utilizarea apei și la serviciile de salubritate, având impact asupra celor trei dimensiuni principale ale acestuia (și anume, accesibilitatea fizică, accesibilitatea din punctul de vedere al costului și calitatea). Nevoia de transparență a fost sursa de inspirație pentru o serie de dispoziții din Directiva-cadru privind apa. Articolul 14 prevede ca cetățenii europeni să fie informați și consultați în procesul care conduce la adoptarea planurilor de gestionare a bazinului hidrografic și ca autoritățile să explice modul în care opiniile acestora au fost luate în considerare. În plus, legislația UE garantează dreptul de acces la informațiile despre mediu deținute de către sau pentru autoritățile publice și stabilește dispozițiile, condițiile și modalitățile practice de bază de exercitare a acestui drept, contribuind, prin urmare, la sporirea transparenței politicilor³¹.

Comisia este de acord că ar trebui depuse mai multe eforturi pentru a îmbunătăți cantitatea și calitatea informațiilor puse la dispoziția cetățenilor în ceea ce privește calitatea apei și serviciile legate de utilizarea apei. O mai bună informare poate **pune mai multe mijloace de acțiune la dispoziția cetățenilor**, permițându-le să urmărească și să participe mai activ la deciziile privind gestionarea apei care sunt adoptate, în cea mai mare parte, la nivel național, regional sau local.

Comisia va continua să dezvolte **noi inițiative de îmbunătățire a transparenței pentru cetățeni**. În temeiul Directivei privind tratarea apelor urbane reziduale, Comisia colaborează îndeaproape cu statele membre, în special cu o serie de țări-pilot, în vederea instituirii unor noi sisteme de informații care să faciliteze, pentru cetățeni, accesul online la informațiile esențiale referitoare la respectarea reglementărilor (*cadre de implementare și informare structurate*).

Comisia va elabora o abordare similară pentru a spori transparența pentru consumatori în ceea ce privește calitatea apei potabile. După modelul rolului pe care îl joacă în domeniul apelor urbane reziduale, Comisia ar putea ajuta statele membre să identifice tipurile de informații care sunt necesare astfel încât să existe informații comparabile în întreaga UE. Actualul Sistem european de informații privind apa³² ar putea oferi un punct unic de acces pentru astfel de informații.

În plus, Comisia este pregătită să analizeze ideea de **evaluare comparativă a calității apei** ca modalitate de a pune mai multe mijloace de acțiune la dispoziția cetățenilor. Comisia este pregătită, de asemenea, să promoveze un dialog mai structurat între părțile interesate, care să reunească prestatorii de servicii din sectorul public și din cel privat, și să coopereze cu inițiativele existente³³ pentru a furniza un ansamblu mai vast de **indicatori și criterii de referință pentru serviciile legate de utilizarea apei**. Aceste acțiuni vor reprezenta un prim pas către îmbunătățirea semnificativă a transparenței și a responsabilizării furnizorilor de servicii legate de utilizarea apei, prin asigurarea accesului cetățenilor la date comparabile

³¹ Directiva 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul publicului la informațiile despre mediu și de abrogare a Directivei 90/313/CEE a Consiliului.

³² <http://water.europa.eu/>

³³ De exemplu: <http://www.waterbenchmark.org>.

privind principalii indicatori de performanță ai operatorilor din domeniul apei pe plan economic, tehnic și calitativ.

O abordare mai integrată a asistenței pentru dezvoltare

Comisia se angajează să garanteze că **dimensiunea legată de drepturile omului a accesului la apă potabilă sigură și la salubritate** rămâne în centrul politicii sale de dezvoltare. UE intenționează să își continue eforturile astfel încât realizarea accesului universal la apă și la salubritate să fie un element esențial al politicii sale de dezvoltare. În ciuda progreselor înregistrate, peste 4 000 de copii cu vârste mai mici de cinci ani mor în lume în fiecare zi din cauza unor boli asociate cu lipsa accesului la apă potabilă sigură.

În perioada de programare 2014-2020, asistența financiară a UE se va concentra pe un număr de sectoare vizate în fiecare țară parteneră și se va acorda prioritate zonelor cu cele mai mari necesități pentru a se asigura că ajutoarele sunt cheltuite în mod eficace și produc cele mai bune rezultate posibile³⁴. **Sprijinul pentru sectorul alimentării cu apă, salubrității și igienei (WASH)** va fi mai bine orientat către acele țări partenere care, în momentul elaborării programelor indicative naționale, au identificat apa și salubritatea ca sector prioritar. Comisia își va coordona acțiunile cu țările partenere, cu statele membre și cu alți parteneri din domeniul dezvoltării pentru a se asigura că există o acoperire adecvată a sectoarelor WASH în toate țările partenere.

În același timp, acțiunile UE se vor îndrepta către o abordare mai integrată, iar crearea de **sinergii între apă, energie și securitatea alimentară** va fi un principiu director pentru acțiunile viitoare, în special la nivel regional. Având în vedere că securitatea alimentară reprezintă un sector prioritar pentru mai mult de 50 de țări, intervențiile legate de alimentarea cu apă, salubritate și igienă (WASH) vor fi integrate în programe de securitate alimentară, pentru ca aceste intervenții să aibă un impact asupra problemei subnutriției din țările în curs de dezvoltare. În temeiul noului cadru financiar (2014-2020), peste 3 miliarde EUR vor fi alocate pentru efectuarea de intervenții care să țină cont de problematica nutriției, dintre care WASH este una dintre cele mai relevante.

Aspectele privind apa vor fi, de asemenea, abordate în cadrul instrumentelor tematice, prin intermediul legăturilor acestora cu agricultura, energia și securitatea. Programul tematic privind bunurile publice mondiale și provocările legate de acestea va încerca să consolideze coerența acțiunilor externe și legătura acestora cu alte inițiative politice ale UE, precum politicile UE privind clima și energia, biodiversitatea, mediul, gestionarea resurselor de apă și diplomația în domeniul apei, printre altele.

Comisia își va continua angajamentul ferm în ceea ce privește **acțiunile umanitare în favoarea sectorului alimentării cu apă, salubrității și igienei (WASH)**, pentru situații de urgență și prevenirea acestora, având în vedere atât riscul sporit de apariție a unor conflicte alimentate de presiunea asupra resurselor de apă, cât și nevoile umanitare din ce în ce mai mari legate de apă în mediul urban. Comisia își va continua activitățile în curs pentru a spori și mai mult rapiditatea, eficiența și eficacitatea ajutorului umanitar, prin consolidarea mecanismelor de coordonare între partenerii umanitari.

Promovarea parteneriatelor public-public

Recunoașterea potențialului **parteneriatelor non-profit din sectorul apei** capătă amploare. În ultimii zece ani, Facilitatea ACP-UE pentru apă a jucat un rol de pionierat în acest sens,

³⁴ Astfel cum se precizează în Comunicarea „O agendă a schimbării”, COM(2011) 637.

prin acțiuni de consolidare a capacităților pentru autoritățile publice din țările ACP. O evaluare a Facilității pentru apă și a impactului acesteia a fost comandată în 2013 și este în curs. Rezultatele acestei evaluări vor fi luate în considerare în mod corespunzător și integrate în abordarea și în deciziile viitoare în materie de programare.

Sprijinul pentru parteneriatele public-public va fi, de asemenea, furnizat în contextul programelor care susțin sectorul WASH în țările partenere care au ales apa ca unul dintre sectoarele prioritare. Pe baza învățămintelor trase din proiectele din trecut și din cele în curs, Comisia va încerca să identifice noi oportunități de parteneriat (nord-sud și sud-sud) pentru a dezvolta capacitățile în sectorul apei și salubrității, prin transferul de expertiză și de cunoștințe între serviciile de alimentare cu apă și de salubritate, autoritățile locale și alți actori din sectorul apei.

Acțiunile întreprinse ca urmare a Conferinței Rio+20

UE își va continua eforturile pentru realizarea accesului universal la apă potabilă sigură și la salubritate și în contextul acțiunilor întreprinse ca urmare a Conferinței ONU privind dezvoltarea durabilă (Rio+20), unde s-a recunoscut că apa ocupă un loc central în cadrul dezvoltării durabile.

În declarația ministerială „Viitorul pe care ni-l dorim”³⁵, liderii mondiali și-au confirmat angajamentul în ceea ce privește dreptul omului la apă potabilă sigură și la salubritate, realizarea progresivă a accesului pentru toți la apă potabilă sigură și la salubritate, la un preț accesibil (adică mai mult decât ce s-a stabilit la Johannesburg și decât ODM) și îmbunătățirea în mod semnificativ a punerii în aplicare a gestionării integrate a resurselor de apă.

În recenta comunicare intitulată „O viață decentă pentru toți: eradicarea sărăciei și crearea unui viitor durabil pentru planetă”³⁶, Comisia evidențiază faptul că apa este unul dintre sectoarele care trebuie să fie abordate în mod integrat pentru a se realiza dezvoltarea umană de bază și creșterea durabilă și favorabilă incluziunii din cadrul **Agendei de dezvoltare pentru perioada de după 2015**, care urmează să fie elaborată la nivelul ONU. Potrivit concluziilor Consiliului din 25 iunie 2013³⁷, cadrul pentru perioada de după 2015 ar trebui să integreze pilonii dezvoltării durabile, cel economic, cel social și cel de mediu, în mod echilibrat, pentru a se promova standarde de viață de bază (inclusiv apă și salubritate), motoarele economiei ecologice și utilizarea, gestionarea și protecția durabilă a resurselor naturale.

Raportul³⁸ Grupului la nivel înalt al ONU privind Agenda de dezvoltare pentru perioada de după 2015 a propus un obiectiv în materie de apă și de salubritate, care astfel devin noi domenii prioritare ale cadrului pentru perioada de după 2015.

Comisia pregătește o comunicare subsecventă referitoare la cadrul de dezvoltare pentru perioada de după 2015³⁹, stabilind prioritățile în materie de obiective și ținte, în care vor fi abordate aspecte legate de apă și salubritate. Pe plan internațional, Grupul de lucru deschis

³⁵ <http://www.un.org/en/sustainablefuture/>

³⁶ COM(2013) 92.

³⁷ http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_13692_en.htm

³⁸ http://www.un.org/sg/management/pdf/HLP_P2015_Report.pdf

³⁹ Programul de lucru al Comisiei pentru anul 2014 [COM(2013) 739].

privind obiectivele de dezvoltare durabilă⁴⁰ lucrează, de asemenea, la stabilirea obiectivelor și a ȋntelilor. Acest grup de lucru își va prezenta propunerea în fața Adunării Generale a ONU în septembrie 2014, iar acest rezultat va fi apoi integrat în negocierile interguvernamentale premergătoare reuniunii la nivel înalt de încheiere a dezbaterilor, care va avea loc în septembrie 2015 și în cadrul căreia UE și statele sale membre vor continua să joace un rol esențial.

4. CONCLUZII

Comisia salută mobilizarea cetățenilor europeni în vederea sprijinirii accesului la apă potabilă sigură și la salubritate, atât în Europa, cât și pe plan mondial. Comisia subliniază importanța dimensiunii legate de drepturile omului a accesului la apă potabilă sigură și la salubritate și va continua să se asigure că aceste principii rămân în centrul politicilor sale. La nivelul UE, Comisia se va baza pe activitățile sale anterioare și va continua să dezvolte și să îmbunătățească accesul la apă potabilă sigură și la salubritate pentru întreaga populație, prin intermediul politicilor de mediu și al finanțării infrastructurilor.

De asemenea, Comisia va continua să asigure neutralitatea UE în ceea ce privește opțiunile naționale, regionale și locale privind furnizarea serviciilor legate de utilizarea apei, asigurând, în același timp, respectarea principiilor fundamentale ale tratatului, cum ar fi transparența și egalitatea de tratament. Comisia va acorda în continuare atenție preocupărilor cetățenilor cu privire la specificitatea serviciilor de utilizare a apei, așa cum a procedat și în contextul procesului legislativ privind normele UE în materie de concesiune.

Sporirea transparenței pentru cetățenii UE se va afla în centrul eforturilor viitoare ale UE în acest domeniu. Scopul va fi acela de a pune mai multe mijloace de acțiune la dispoziția cetățenilor, prin abordarea deficiențelor în materie de informații care îi împiedică să se angajeze mai activ în deciziile privind gestionarea apei adoptate la nivel local, regional și național.

Pe plan mondial, Uniunea își menține angajamentul în procesul internațional de elaborare a Agendei de dezvoltare pentru perioada de după 2015 și de stabilire a obiectivelor de dezvoltare durabilă cu aplicare universală. Uniunea va continua să promoveze în mod activ accesul la apă potabilă sigură și la salubritate, precum și gestionarea integrată a resurselor de apă, prin intermediul politicii sale de dezvoltare, în special prin intermediul unui angajament financiar de peste 3 miliarde EUR vizând realizarea de intervenții care țin cont de problematica nutriției, inclusiv în domeniile apei și salubrității (2014-2020).

Ca răspuns la apelul la acțiune adresat de cetățeni, Comisia se angajează să adopte măsuri concrete și să întreprindă o serie de noi acțiuni în domenii care sunt direct relevante pentru inițiativă și pentru obiectivele acesteia. În special, Comisia:

- va consolida punerea în aplicare a legislației privind calitatea apei, pe baza angajamentelor prezentate în cel de Al 7-lea PAM și în Planul privind apa;
- va lansa o consultare publică la nivel european în legătură cu Directiva privind apa potabilă, în special pentru a îmbunătăți accesul la apă de calitate în UE;

⁴⁰

Un Grup de lucru deschis al Adunării Generale a ONU, alcătuit din 30 de membri, a fost mandatat prin documentul final al Conferinței Rio+20 să elaboreze o propunere privind ODD, aceasta urmând să fie examinată de către Adunare în cadrul celei de a 68-a sesiuni a acesteia.

- va îmbunătăți transparența gestionării datelor referitoare la apele urbane reziduale și la apă potabilă și va analiza ideea de evaluare comparativă a calității apei;
- va instaura un dialog mai structurat între părțile interesate cu privire la transparența din sectorul apei;
- va coopera cu inițiativele existente pentru a oferi un ansamblu mai vast de criterii de referință pentru serviciile legate de utilizarea apei;
- va stimula abordări inovatoare privind asistența pentru dezvoltare (de exemplu, sprijinirea parteneriatelor dintre operatorii din domeniul apei și a parteneriatelor public-public); va promova schimbul de bune practici între statele membre (de exemplu, cu privire la instrumentele de solidaritate) și va identifica noi oportunități de cooperare;
- va apăra accesul universal la apă potabilă sigură și la salubritate ca domeniu prioritar pentru viitoarele obiective de dezvoltare durabilă.

În cele din urmă, Comisia invită statele membre ca, acționând în limitele competențelor de care dispun, să ia în considerare preocupările exprimate de către cetățeni prin intermediul acestei inițiative și le încurajează să își intensifice eforturile pentru a garanta alimentarea cu apă potabilă sigură, curată și la prețuri accesibile, precum și accesul la salubritate, pentru toți.

În conformitate cu articolul 10 alineatul (2) din Regulamentul privind inițiativa cetățenească europeană, prezenta comunicare se notifică organizatorilor, precum și Parlamentului European și Consiliului și se face publică.